

Стаття надійшла до редакції 02.05.2023 р.

Перевірено на плагіат 02.09.2023 р.

унікальність – 100%

<https://doi.org/10.17721/StudLing2023.22.74-86>

УДК 81'25+81'42

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ГЕРМЕНЕВТИКА ЯК ОСНОВА НОВІТНЬОГО МЕТОДУ АНАЛІЗУ ТЕКСТУ

Наталія Миколаївна Гриців, nataliia.m.hrytsiv@lpnu.ua

к. філол. наук, доцент, докторант

Національний університет «Львівська політехніка»

Перекладацька герменевтика відкрила нові можливості як новочасний пошуковий метод і не залишилася поза увагою зарубіжних перекладознавців, літературознавців та критиків. Проте в українській науці сьогодення продуктивні характеристики цього методу у стосунку до аналізу тексту вивчені недостатньо. Пропонована розвідка є спробою заповнити цю лаку.

Статтю присвячено огляду, аналізу та підсумку теоретичних відомостей про перекладацьку герменевтику як розгорнуту і водночас структуровану методологічну основу розуміння і тлумачення смислу у тексті оригіналу та тексті перекладу.

Резюмовано роль успадкованих процедур інтерпретативної теорії перекладу і когнітивної герменевтики та з'ясовано контури їхнього обопільного системного прирощення до перекладацької герменевтики, насамперед в аспекті роз'яснення та тлумачення тексту з позиції когнітивного підходу.

Окрему увагу приділено визначенню предметного поля перекладацької герменевтики; висвітлено два основні орієнтири когнітивної герменевтики: цілісне бачення перекладача і розуміння тексту як самодостатнього артефакту; розглянуто поняття «герменевтична спіраль» пізнання тексту оригіналу та «вдосконалене розуміння» як стратегічний процес перекладу.

Охоплено умови текстотворення (текстопородження): концепцію тексту, літературну програму, систему переконань. Визначено траєкторії принципів перекладацької герменевтики: суб'єктивність, історичність, феноменологія, процесовість, цілісність, рефлексія.

Розгорнуто складники розуміння тексту, серед яких: ситуаційне тло, поле дискурсу, вимір смислу, предикативний модус. Виокремлено критерії формулювання

і втілення перекладацької стратегії з перспективи текстоформування: мовимо про жанр, когерентність, стилістику та функцію тексту перекладу.

Підсумовано, що переклад – це форма вдосконалення розуміння, а перекладання – це не прерогатива мови, а радше питання (сприйняття, збагнення, творення, доповнення) смислу та спілкування посередництвом цього смислу.

Ключові слова: *перекладознавство, перекладацька герменевтика, когнітивний підхід, текст, смисл, пізнання.*

TRANSLATIONAL HERMENEUTICS AS A BASIS OF NOVEL METHOD FOR TEXT ANALYSIS

Nataliia M. Hrytsiv, nataliia.m.hrytsiv@lpnu.ua

*PhD in Translation Studies (Philology), docent, post-doctoral researcher
Lviv Polytechnic National University*

Translational hermeneutics has opened up new vistas for a modern research method and has been the centre of attention of foreign scholars. However, in today's Ukrainian context, the productive characteristics of this method concerning text analysis are not sufficiently studied. The proposed paper is an attempt to fill this lacune.

The article is devoted to reviewing theoretical materials about translational hermeneutics as an overt, but structured methodological basis for understanding and interpreting the meaning in the original and translated texts.

Interconnection of the interpretive theory of translation and cognitive hermeneutics is summarized; the contours of their mutual integration to translation hermeneutics are clarified, firstly, in explaining the text within a cognitive approach.

Attention is paid to defining the subject matter of translational hermeneutics; two main orientations of cognitive hermeneutics are highlighted: a holistic vision of the translator and an understanding of the text as a self-sufficient artefact; the concept of «hermeneutical helix» of cognizing the original text and «enhanced understanding» as a strategic process of translation are considered.

The conditions of the author's realm are: the concept of the text, the literary program, and the system of beliefs. The principles of translational hermeneutics are: subjectivity, historicity, phenomenology, process character, holistic nature, and reflection.

Text understanding components include: the situational background, the discourse field, the meaning dimension, the predicative mode. The criteria for implementing the translation strategy from the perspective of text production are highlighted; i.e., genre, coherence, stylistics and function of the target text.

Thus, translation is a form of enhanced understanding, and translating is not a prerogative of language but rather an issue of meaning and communication through this meaning.

Key words: *Translation Studies, translational hermeneutics, cognitive approach, text, meaning, cognition.*

Вступ. Загальна теорія герменевтики постає абстрактною науковою схемою розуміння і тлумачення смислу [Gadamer 1990; Schleiermacher 1998; Гадамер 2000]. Метод теоретичної побудови інтерпретації задля розкриття смислу тексту слугує предметом дослідження багатьом науковцям [Бехта 2012; Бехта 2021; Левченко 2005; Мельничук 2023]. Водночас герменевтика, у зв'язку із перекладознавством і перекладом, є одним із ключових предметів наукових дискусій сучасності, у якому виокремлюють перекладацьку герменевтику, що подає природу розуміння тексту оригіналу і тексту перекладу у новому світлі.

Мета статті – окреслити питання перекладацької герменевтики як теоретико-методологічної побудови пізнання смислу художнього тексту.

Методи та методика дослідження: у статті застосовано два методи: метод збору теоретичних даних та метод аналізу і оцінки отриманих даних.

Критичний аналіз сучасних досліджень. *Перекладацька герменевтика* (далі – ПГ, Translational Hermeneutics) окреслює науковий метод збагнення, осмислення і тлумачення у процесі перекладу. Увагу прикуто до взаємного переплетіння герменевтики (Hermeneutics) [Stolze 2015; Gadamer 1990], пізнання (cognition) [Heyes 2012; Stanley 2018], перекладу (translation) [Kupsch-Losereit 2012] і тексту (text) [Ricœur 1991; [Ricœur 1976].

ПГ тісно пов'язана з герменевтичною філософією, найперше феноменологією, з пошукових традицій якої вона черпає способи для дослідження й моделювання ситуації, де окремішня особа (особистість) стає центром і посередником процесу перекладу.

Відмітною рисою ПГ є *герменевтична спіраль* (hermeneutical helix). У термінах Р. Штольца, герменевтична спіраль [Stolze 2018, с. 37]¹ відноситься до когнітивного аспекту розуміння/усвідомлення як процесу. Існує постійна взаємодія між поданням текстового вмісту (input of textual content) під час

¹ *В оригіналі:* Hermeneutical helix relates to the cognitive aspect of understanding as a process. There is a constant interplay between the input of textual content while reading and its interaction with the given knowledge in one's mind.

читання та співдіяння цього введеного текстового змісту з доступними знаннями реципієнта.

Значущість перекладацької герменевтики, зародженої на постулатах класичної герменевтики [Gadamer 1960; Schleiermacher 1998; Stanley 2005; Stanley 2012], – у системності та чіткій організації аналізу тексту. Це важливо, оскільки більшості філософських (або, точніше, орієнтованих на філософські підходи) теорій перекладу зазвичай бракує строгості та ясності у власному аналітичному апараті [Kharmandar 2018].

Важливим здобутком перекладної герменевтики є випрацьовані принципи й термінний апарат, що уможлиблює застосунок герменевтичної моделі як цілісної системи інтерпретації. Цілісна природа герменевтики вивчає механізми, завдяки яким індивідуальні та колективні елементи (пі)знання докладаються до сукупного цілого.

Виклад основного матеріалу. Вагоме уточнення ПГ стосується процесу перекладання і полягає у тому, що перекладання – це цілісний і стратегічний процес, який *вдосконалює розуміння* (that enhances understanding), сприяючи передачі смислу (by assisting the transmission of meaning) в різних соціальних і культурних контекстах [Stolze 2011].

Ключовими термінами слугують *розуміння* (understanding) та *тлумачення* (interpreting) і *формулювання* (formulating) [Tepe 2011].

Найбільшим зацікавленням ПГ є мова як експонент буття, досвіду і процесів свідомості; предметним полем слугує співвідношення інтерпретативних механізмів свідомості автора і перекладача та їх оприявлення у тексті.

У перекладацькій герменевтиці переважають два пошукові орієнтири: а) цілісне бачення перекладача в роботі з текстами та б) розуміння текстів як самодостатніх артефактів, без прицільної уваги до авторського задуму і читацької інтерпретації.

Стосовно цілісного бачення перекладача під час роботи, то тут важливо розглянути, у який спосіб перекладач прагне збагнути текст, і як він/вона сприймає власну перекладацьку практику – тобто, яким чином перекладач розуміє (схоплює) смисл. Важливо врахувати, які при цьому виникають нюанси, зокрема при узгодженні перекладацького вибору, а також, якою мірою смисл модифіковано під впливом суб'єктивності перекладача. Слід узяти до уваги культурні відмінності та смислотвірні

ресурси, на які опирається перекладач, особливо з огляду на очікування цільової аудиторії.

Вивчення текстів як самодостатніх артефактів, без прицільної уваги до авторського задуму – аспект цікавий та перспективний [Lancashire 2004; Leydesdorff 2017]; зупинімося на ньому детальніше.

ПГ передбачає, що *розуміння* тексту оригіналу, *переклад* і тлумачення цього тексту мають спільну природу – *когнітивну*. Осмислення (comprehension) тексту вимагає відповідних культурних і спеціальних знань (cultural and specialist knowledge), які скеровують феноменологію розуміння. Знання про конкретні текстові жанри і стилі, логіку тексту та семантичні мережі у сув'язі з культурно-маркованими ключовими словами – необхідні для продукування тексту перекладу.

Переклад також передбачає контекстуальні уточнення у семантиці тексту перекладу задля «вдосконаленого розуміння» цього тексту.

Тобто, ПГ забезпечує альтернативні способи розуміння процесу перекладу як цілісного і стратегічного процесу, покликаного вдосконалити розуміння (understanding), сприяючи передаванню смислу, зануреного в різні суспільні і культурні контексти [Stolze 2018; Cercel 2009; Cercel 2013].

ПГ закладає методологічні основи для аналізу смислу тексту з позиції його збереження, зміни чи часткового переінакшення. ПГ робить спроби збагнути, у який спосіб видозмінюється смисл як ключовий момент, завдяки якому читач тексту перекладу проникає у чужі думки.

У фокусі – когнітивні моделі перекладу, вкорінені в інтерпретативну теорію перекладу та когнітивну герменевтику.

Інтерпретативна теорія перекладу ((la théorie interprétative de la traduction) або інтерпретативний підхід (interpretative approach) – також відома як «теорія смислів» (la théorie du sens) – цілісна концепція, що має значний пояснювальний потенціал для кращого розуміння когнітивних процесів та послідовного розроблення смисло-центричного перекладознавчого аналізу й вираження важливості смислової еквівалентності (sense equivalence) [Seleskovitch 1976; Lederer 2003].

Інтерпретацію розуміють у класичній іпостасі як розкриття змісту чого-небудь, пояснення, витлумачення [Delisle 1980].

Основним здобутком ІПГ вважають уведення в активний вжиток та розрізнення термінів *смысл* (sense) текстів або їхніх частин і *вагомості* (signification) слів, з одного боку, та *лексична відповідність* і *текстова еквівалентність*, з іншого [Seleskovitch 1976; Lederer 2003].

Інтерпретативний підхід у перекладознавстві є значущою платформою сучасного когнітивного перекладознавства [Piesuchna 2015; Stolze 2011], де ідеться про комплексний підхід до вивчення когніції і перекладу (когніції в перекладі), який засвідчує кардинальний перехід від, так би мовити, «запозиченої» методології (з когнітивістики, когнітивної лінгвістики, літературознавства) до розробки власної перекладознавчої концепції вивчення *мисленневих процесів* пізнання смислів у їхньому зв'язку з суспільним тлом автора, тексту, особистістю перекладача, читачем, оригінальною та цільовою культурою.

Шлях до пізнання смислу тексту лежить через пізнання смислу слова [Neubert 1992; Lancashire 2004; Trklja 2021]. Концепція пізнання смислу сперта на розуміння, що смисл тексту добуваємо з інформативно-когнітивного навантаження слова. Семантика і вагомість застосунку окремо взятого слова чи висловлення є ключем до тлумачення тексту як семантичного цілого. Порядок слововжитку дає розуміння формулювання смислу та смислового висловлення цільовою мовою.

Відповідно, *когнітивна герменевтика* [Тере 2011, с. 602] (тлумачна, роз'яснювальна герменевтика) передбачає, що когнітивна інтерпретація художнього тексту – це спроба пояснити і розтлумачити.

Німецький вчений П. Тепе переконує, що вивчення текстів вимагає радикальної зміни мислення; необхідна переорієнтація на когнітивну форму інтерпретації (*the cognitive form of interpretation*).

Когнітивна інтерпретація передбачає причинно-наслідкове пояснення властивостей тексту (*a causal explanation of the properties of the text*), які було ідентифіковано та пов'язано з автором, умовами текстотворення (продукування), що сформували текст.

Когнітивна герменевтика не вивчає автора в традиційній формі наміру автора чи авторського задуму (*the intention of the author*). Дисципліна пропонує *теорію умов*, що формують текст (*a theory of conditions that shape the text*), які враховують наміри автора.

Своєю чергою, у руслі ПГ, текст вивчають із двох переважаючих позицій: а) з погляду соціокультурного тла творення цього тексту та б) цілісного аналізу рівня мовної структури тексту. Таким чином, ознаки наявного тексту простежують до *умов*, які сприймаються як причини або основні чинники, що спричинилися до властивостей і характеристик цього тексту.

Науковець П. Тепе розглядає два ключові підходи до аналізу тексту: *когнітивний* (the cognitive approach) та *доречний* (the appropriate approach). Ці два підходи розкривають різні грані аналізованої проблеми.

Когнітивний підхід (the cognitive approach) зосереджено на властивостях тексту (the properties of the text) з увагою до першопричин прирощення цих властивостей до тексту. Когнітивний підхід уміщує основні завдання вивчення тексту, які передбачають аналіз тексту відповідно до критеріїв, які неухильно спрямовані на отримання знань.

Своєю чергою, *доречний підхід* (the appropriate approach) стосується аспекту корисливості та актуальності текстового повідомлення для читача. Іншим словом, читач може для себе почерпнути з певного тексту. *Доречний* підхід до тексту тісно пов'язаний з бажанням отримати переваги від прочитаного тексту та почерпнути з нього ймовірні способи для вирішення власних питань [Тепе 2011, с. 602].

П. Тепе виокремлює три умови, які фактично сформували авторське «продукування», тобто створення тексту (the author's production of the text); і, присутньо, на механізмах цього «продукування» уже й сам текст [Тепе 2011, с. 603].

Перша умова: *концепція тексту* (the conception of the text). Кожен художній текст складено (сформовано) певним чином; він ґрунтується на художньому намірі (artistic orientation) чи меті (objective). Проте творець тексту не обов'язково повинен усвідомлювати свою концепцію тексту або свідомо над ним розмірковувати. Тому можна сказати: кожен художній текст є реалізацією задуму тексту і рівночасно є концепцією тексту.

Друга умова: *літературна програма* (the literary programme). Кожна концепція тексту, своєю чергою, базується на літературній програмі, тобто певному нормативному понятті (normative notion), що включає цінності того, якою має бути якісна література. Творець тексту також не зобов'язаний усвідомлювати цю літературну програму. Оскільки кожен літературний текст є реалізацією концепції тексту і його задуму, він є водночас реалізацією літературної програми, яка лежить в основі конкретної художньої мети (artistic objective).

Третя умова: *система переконань* (the system of beliefs). Кожна концепція тексту та кожна літературна програма пов'язані з розумовою структурою (a mental framework), основу якої складає сукупність припущень про світ і моральні переконання. Цю структуру формує система переконань, бо різні елементи утворюють цілокупну єдність. Водночас, неузгодженість і

протириччя також допускаються. Оскільки кожен літературний текст є реалізацією концепції тексту та літературної програми, він є також вираженням системи переконань, основними компонентами якої слугує сукупність припущень про світ і моральні переконання.

Запроваджені принципи ПГ становлять: суб'єктивність (subjectivity), історичність (historicity), феноменологія (phenomenology), процесовість (process character), цілісність (holistic nature), рефлексія (reflection) [Stolze 2015].

Суб'єктивність зосереджено на свідомості, пам'яті, знаннях, досвіді та когнітивній спроможності перекладача.

Історичність репрезентує тяглість традиції людського розуміння та інтерпретативних тактик, які сукупно забезпечують існування, відповідно – збагнення загальноприйнятого смислу (conventional meaning).

Феноменологія вивчає роль індивідуального сприйняття; звідси – перекладач повинен самокритично підходити до тлумачення тексту оригіналу і прагнути щораз краще зрозуміти його смисл.

Процесовість породжує можливість множинного трактування того самого смислу. Тобто, відштовхуючись від уже доступних варіантів перекладу, текст оригіналу можна частково вдосконалювати чи краще формулювати засобами цільової мови.

Цілісність забезпечують шляхом грамотного поєднання частини і цілого (the balance of part-whole relations).

Рефлексію співвідносять з оцінкою культурного чинника та ситуативності (перекладача), зокрема соціо-лінгвістичного та соціо-естетичного вимірів.

Перелічені принципи перекладацької герменевтики облямовують герменевтичний акт інтерпретації у перекладі і формулюють критико-аналітичні грані для цілісного вивчення тексту художнього перекладу.

Розуміння тексту у перекладі передбачає створення дорожньої карти, певного «глобального когнітивного плану / a global cognitive plan» [Stolze 2011] представлення повідомлення в емпатії², тобто спільно досвідного пізнання.

Переклади зароджуються не від самого тексту оригіналу, а радше прирощуються з «когнітивно» присутніх чітко виражених повідомлень (message), при цьому мовне обрамлення і структура повідомлення ТО не є настільки важливими як самé повідомлення.

² В оригіналі: representing that message in empathy

Складники розуміння тексту: ситуаційне тло (the situational background), поле дискурсу (the discourse field), вимір смислу (the meaning dimension), предикативний модус (the predicative mode).

Ситуаційне тло охоплює країну, епоху, автора, редактора, культурну спільноту, реалії, географічні назви.

Поле дискурсу передбачає суспільне середовище і культуру, авторську ідеологію, світогляд у тексті (світогляд тексту), жанр, тип представлення тексту.

Вимір смислу осягає назву (заголовок), ключові слова, ізотопну мережу (інакше – ланцюжки тематично близьких лексичних елементів), культурні асоціації, метафори, тематичні нитки.

Предикативний модус огортає погляд мовця, ідіолект, підмет у реченні, дейксис, зосередженість, граматичний час, іронія, цитати, інтертекстуальність, мовний реєстр.

З позиції риторики, тобто текстотворення, у ПГ виокремлюють такі критерії формулювання (formulating) і втілення перекладацької стратегії: жанр (genre), когерентність (coherence), стилістика (stylistics) та функція тексту перекладу (function of the target text) [Stolze 2011; Stolze 2015, с. 175].

Жанр ПП охоплює загальні лінгвальні характеристики жанру, художньої чи не-художньої (fiction or non-fiction) літератури, форми тексту, графіки і рисунка, віршовану форму, вигляд друкованого продукту.

Когерентність відповідає за заголовки, ізотопію (засоби "наскрізного" семантичного програмування), парадигматичну сполучуваність, синоніми, синсемантичний контекст, тематичні лінії, алюзію, власні назви, географічні місця.

Стилістика націлена на граматичний час, спосіб, число, просодію емоції, пряме мовлення, згущення форм, характеристики середовища, невідомість чи незавершеність (suspense), гра слів, метонімія, алітерація, рима.

Функція передбачає авторський задум, структуру тексту, цільову групу читачів, інтертекстуальність, візуалізацію місця подій.

Перелічені критерії покликані полегшити подолання проблеми створення тексту перекладу, яка полягає у маневруванні та балансуванні (adjustment) різноманітних риторичних (текстопороджувальних і текстооформлювальних) особливостей; ті, своєю чергою, сприятимуть добуванню передбачуваного смислу (the intended meaning) тексту перекладу як цілісної сутності.

Висновки. Під час дослідження встановлено, що когнітивно-герменевтичний ракурс додає валідності перекладознавчим розвідкам та сприяє

вдосконаленню перекладознавчого аналізу й розумінню механізмів трансляції смислів з увагою до мови перекладу як інструмента посередництва у комунікації, з одного боку, та когнітивного модусу, що відповідає за приховані операції, націленого на пошук схожого когнітивного ефекту тексту перекладу.

Перекладацька герменевтика охоплює когнітивні підходи для пояснення процесу перекладу і формує теоретичний каркас, який постулює три домінуючі гіпотези: за своєю суттю, переклад – постійна взаємодія подання текстового смислу (вмісту) і співдіяння цього смислу з доступними знаннями реципієнта (перекладача, читача); переклад – це форма вдосконалення розуміння; фокус уваги – не автор чи текст, а умови, причетні до концепції тексту, літературної програми і системи переконань.

Така теоретико-методологічна база підвела нас до міркування, що перекладання – це не прерогатива мови, а радше, питання (сприйняття, збагнення, творення, доповнення) смислу та спілкування за посередництва цього смислу. Успішний переклад потребуватиме творчих зусиль репрезентації смислу. З когнітивного погляду, смисл неможливо вичерпно репрезентувати у мові чи будь-якій іншій репрезентативній системі (приміром, комп'ютеризованій). Натомість через реконтекстуалізацію та тлумачення прагнемо до інтерпретативної схожості змісту тексту оригіналу і тексту перекладу. Типологізація і параметризація інтерпретативної схожості становитиме перспективу наших подальших досліджень.

Література:

1. Бехта, І. «Літературно-художній твір у концепції Р. Інгардена: схематизація та об'єктивізація.» *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія «Іноземні мови»* 19 (2012): 24–28.
2. Бехта, І., Мельничук, О. *Невербальна комунікація: дискурсна динаміка текстового концепту* (Львів; Рівне: Волинські обереги, 2021), 200.
3. Гадамер, Г.-Г. *Істина і метод*: у 2 т., пер. з нім. О. Мокровольського (Київ: Юніверс, 2000). Т. 1: *Основи філософської герменевтики* (2000), 464.
4. Левченко, О. П. *Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект* (Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005), 263.
5. Мельничук, О. *Константи досвіду невербального в англomовному художньому дискурсі* (Рівне: Волинські обереги, 2023), 312.
6. Cercel, L. Übersetzen als hermeneutischer Prozess. Fritz Paepcke und die Grundlagen der Übersetzungswissenschaft. In: Larisa Cercel (ed.), *Übersetzung und Hermeneutik – Traduction et herméneutique* (Bucarest: Zeta Books, 2009): 331-357.
7. Cercel, L. *Übersetzunghermeneutik. Historische und systematische Grundlegung* (St. Ingbert:

- Röhrig, 2013).
8. Delisle, J. *L'analyse du discours comme méthode de traduction: Initiation à la traduction française de textes pragmatiques anglais, théorie et pratique* (Ottawa: Presses de l'Université d'Ottawa, 1980), 271.
 9. Gadamer, H.-G. *Truth and Method* (Trans. by Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall, 2006) (London and New York: Continuum, 1960).
 10. Gadamer, H.-G. *Truth and Method*. [Second revised edition. Translation by W. Glen - Doepel and revised by Joel Weinsheimer & Donald G. Marshall] (New York: Crossroad, 1990).
 11. Heyes, C. *New thinking: the evolution of human cognition*. *Philosophical Transactions B*, [publ. The Royal Society] (2012): 2091-2096.
 12. Kharmandar, M. A. «The Intersections of Translational Hermeneutics and Narrative Hermeneutics: The Foundational Considerations.» *CrossRoads: A Journal of English Studies* 20 (1) (2018): 53–70.
 13. Kupsch-Losereit, S. Übersetzen als Verhandlungs(spiel)raum und Sinngebungsprozess. In: L. Cercel & J. Stanley (Hrsg.) *Unterwegs zu einer hermeneutischen Übersetzungswissenschaft. Radegundis Stolze zu ihrem 60. Geburtstag*, 39-67 (Tübingen: Narr, 2012).
 14. Lancashire, I. Cognitive Stylistics and the Literary Imagination. *A companion to digital humanities*, Eds. S. Schreibman, R. S. Siemens, J. Unsworth (Malden, MA: Blackwell Publishing, 2004): 397–414.
 15. Lederer, M. *Translation, the Interpretive Model, translation of La traduction aujourd'hui*, trans. N. Larché (Manchester: St Jerome, 2003), 240.
 16. Leydesdorff, L., Peterson, M. A., & Ivanova, I. *Self-organization of meaning and the reflective communication of information*. *Social Science Information*, 56 (1) (2017): 4–27.
 17. Neubert, A., Shreve, G. *Translation as Text* (Kent: Kent State University Press, 1992), 184.
 18. Piecychna, B. *Is (Translational) Hermeneutics of any Use for the (Cognitive) Analysis of Translation Products?* *Crossroads: A Journal of English Studies* 11 (2015): 29-45.
 19. Ricoeur, P. *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning* (Texas: Texas Christian University Press, 1976).
 20. Ricoeur, P. The Model of the Text: Meaningful Action Considered as a Text. In: Mario J. Valdés (ed.). *A Ricoeur Reader: Reflection and Imagination* (Toronto: University Press, 1991): 144–167.
 21. Schleiermacher, F. *Hermeneutics and Criticism and other Writings* [German original 1838. Translated and edited by Andrew Bowie.] (Cambridge: Univ. Press. 1998).
 22. Seleskovitch, D. Interpretation, a Psychological Approach to Translation. In *Translation: Applications and Research*, ed. by R. Brislin (New York: Gardner Press, 1976): 92–116.
 23. Stanley, J. W. *Die gebrochene Tradition. Zur Genese der philosophischen Hermeneutik Hans Georg Gadamer* (Würzburg: Königshausen & Neumann, 2005).
 24. Stanley, J. W. Das Dilemma der Subjektivität in der Hermeneutik. In: Larisa Cercel & John Stanley (eds.): *Unterwegs zu einer hermeneutischen Übersetzungswissenschaft. Festschrift für Radegundis Stolze zu ihrem 60. Geburtstag* (Tübingen: Narr., 2012): 246-273.
 25. Stanley, J., O'Keeffe, Brian, Stolze Radegundis and Cercel, Larisa (eds.). *Philosophy and Practice in Translational Hermeneutics* (Bucharest: ZETA Books, 2018).
 26. Stolze, R. Phenomenology and Rhetoric in Hermeneutic Translation. *CrossRoads: A Journal of*

English Studies. Issue 20 (1) (2018): 32–52.

27. Stolze, R.; Stanley, J. W.; Cercel, L. (eds.). *Translational Hermeneutics. The First Symposium* (Bucharest: ZETA Books, 2015).
28. Stolze, R. *The Translator's Approach – Introduction to Translational Hermeneutics. Theory and Examples from Practice* (Berlin: Frank & Timme, 2011).
29. Stolze, R. *Hermeneutische Übersetzungskompetenz. Grundlagen und Didaktik* (Berlin: Frank & Timme, 2015), 175.
30. Tepe, P. Cognitive Hermeneutics: The Better Alternative. *Discourse Studies* 13 (5) (2011): 601–608.
31. Trklja, A. The event semantics of conjuncts in 'The Sun Also Rises'. *Journal of Literary Semantics* 50 (1) (2021): 61-82.

References:

1. Bekhta, I. Literaturno-xudozhnij tvir u koncepciji R. Inhardena: sxematyzaciya ta ob'yektivizaciya [Literary and artistic work in the concept of R. Ingarden: schematization and objectification]. *Visnyk L'vivs'koho nacional'noho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Inozemni movy»* 19 (2012): 24–28. (In Ukr.).
2. Bekhta, I., Melnychuk, O. *Neverbal'na komunikaciya: dyskursna dynamika tekstovoho konceptu* [Non-verbal communication: discourse dynamics of the text concept] (L'viv; Rivne: Volyns'ki oberehy, 2021), 200 (In Ukr.).
3. Gadamer, H.-G. *Istyna i metod: u 2 t.* [Truth and Method], per. z nim. O. Mokrovol's'koho (Kyiv: Yunivers, 2000). T. 1: *Osnovy filosofs'koyi hermenevtyky* (2000), 464. (In Ukr.).
4. Levchenko, O. P. *Frazeolohichna symbolika: linhvokul'turolohichnyj aspekt* [Phraseological symbolism: linguistic and cultural aspect] (L'viv: LRIDU NADU, 2005), 263 (In Ukr.).
5. Melnychuk, O. *Konstanty dosvidu neverbal'noho v anhlovnomu xudozh'omu dyskursi* [Constants of non-verbal experience in English-language artistic discourse] (Rivne: Volyns'ki oberehy, 2023), 312 (In Ukr.).
6. Cercel, L. Übersetzen als hermeneutischer Prozess. Fritz Paepcke und die Grundlagen der Übersetzungswissenschaft. In: Larisa Cercel (ed.), *Übersetzung und Hermeneutik – Traduction et herméneutique* (Bucarest: Zeta Books, 2009): 331-357.
7. Cercel, L. *Übersetzungshermeneutik. Historische und systematische Grundlegung* (St. Ingbert: Röhrig, 2013).
8. Delisle, J. *L'analyse du discours comme méthode de traduction: Initiation à la traduction française de textes pragmatiques anglais, théorie et pratique* (Ottawa: Presses de l'Université d'Ottawa, 1980), 271.
9. Gadamer, H.-G. *Truth and Method* (Trans. by Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall, 2006) (London and New York: Continuum, 1960).
10. Gadamer, H.-G. *Truth and Method*. [Second revised edition. Translation by W. Glen - Doepel and revised by Joel Weinsheimer & Donald G. Marshall] (New York: Crossroad, 1990).
11. Heyes, C. *New thinking: the evolution of human cognition. Philosophical Transactions B*, [publ. The Royal Society] (2012): 2091-2096.
12. Kharmandar, M. A. «The Intersections of Translational Hermeneutics and Narrative

- Hermeneutics: The Foundational Considerations.» *CrossRoads: A Journal of English Studies* 20 (1) (2018): 53–70.
13. Kupsch-Losereit, S. Übersetzen als Verhandlungs(spiel)raum und Sinngebungsprozess. In: L. Cercel & J. Stanley (Hrsg.) *Unterwegs zu einer hermeneutischen Übersetzungswissenschaft. Radegundis Stolze zu ihrem 60. Geburtstag*, 39-67 (Tübingen: Narr, 2012).
 14. Lancashire, I. Cognitive Stylistics and the Literary Imagination. *A companion to digital humanities*, Eds. S. Schreibman, R. S. Siemens, J. Unsworth (Malden, MA: Blackwell Publishing, 2004): 397–414.
 15. Lederer, M. *Translation, the Interpretive Model, translation of La traduction aujourd'hui*, trans. N. Larché (Manchester: St Jerome, 2003), 240.
 16. Leydesdorff, L., Peterson, M. A., & Ivanova, I. *Self-organization of meaning and the reflective communication of information. Social Science Information*, 56 (1) (2017): 4–27.
 17. Neubert, A., Shreve, G. *Translation as Text* (Kent: Kent State University Press, 1992), 184.
 18. Piecychna, B. *Is (Translational) Hermeneutics of any Use for the (Cognitive) Analysis of Translation Products? Crossroads: A Journal of English Studies* 11 (2015): 29-45.
 19. Ricoeur, P. *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning* (Texas: Texas Christian University Press, 1976).
 20. Ricoeur, P. The Model of the Text: Meaningful Action Considered as a Text. In: Mario J. Valdés (ed.). *A Ricoeur Reader: Reflection and Imagination* (Toronto: University Press, 1991): 144–167.
 21. Schleiermacher, F. *Hermeneutics and Criticism and other Writings* [German original 1838. Translated and edited by Andrew Bowie.] (Cambridge: Univ. Press. 1998).
 22. Seleskovitch, D. Interpretation, a Psychological Approach to Translation. In *Translation: Applications and Research*, ed. by R. Brislin (New York: Gardner Press, 1976): 92–116.
 23. Stanley, J. W. *Die gebrochene Tradition. Zur Genese der philosophischen Hermeneutik Hans Georg Gadamer* (Würzburg: Königshausen & Neumann, 2005).
 24. Stanley, J. W. Das Dilemma der Subjektivität in der Hermeneutik. In: Larisa Cercel & John Stanley (eds.): *Unterwegs zu einer hermeneutischen Übersetzungswissenschaft. Festschrift für Radegundis Stolze zu ihrem 60. Geburtstag* (Tübingen: Narr., 2012): 246-273.
 25. Stanley, J., O’Keeffe, Brian, Stolze Radegundis and Cercel, Larisa (eds.). *Philosophy and Practice in Translational Hermeneutics* (Bucharest: ZETA Books, 2018).
 26. Stolze, R. Phenomenology and Rhetoric in Hermeneutic Translation. *CrossRoads: A Journal of English Studies*. Issue 20 (1) (2018): 32–52.
 27. Stolze, R.; Stanley, J. W.; Cercel, L. (eds.). *Translational Hermeneutics. The First Symposium* (Bucharest: ZETA Books, 2015).
 28. Stolze, R. *The Translator’s Approach – Introduction to Translational Hermeneutics. Theory and Examples from Practice* (Berlin: Frank & Timme, 2011).
 29. Stolze, R. *Hermeneutische Übersetzungskompetenz. Grundlagen und Didaktik* (Berlin: Frank & Timme, 2015), 175.
 30. Tepe, P. Cognitive Hermeneutics: The Better Alternative. *Discourse Studies* 13 (5) (2011): 601–608.
 31. Trklja, A. The event semantics of conjuncts in ‘The Sun Also Rises’. *Journal of Literary Semantics* 50 (1) (2021): 61-82.